

PLANTENWERKGROEP

--- NMC-Schijndel --- Natuurgroep Gestel ---

Plant van de maand februari 2025

Bosveldkers

Algemeen

Wetensch. Naam	Cardamine flexuosa With.****
Uitspraak	Cardámine flexuósa.
Familie	Brassicaceae/Kruisbloemenfamilie
Geslacht	Cardamine/Veldkers
Soort	Bosveldkers
Plantvorm	Kruid
	Therofyt of hemikryptofyt ****
Leefvorm	Eén-, tweejarig, overblijvend
Hoogte	5 cm. – 40 cm.
Wortels	Hoofd-, bijwortels
Stengel	Rechtopstaand
Bladstand	Rozet - verspreid
Bladvorm	Samengesteld
Bladkleur	Groen
Bladrand	Gekarteld
Bloeiperiode	April - augustus
Bloeiwijze	Tros
Bloemtype	Tweeslachtig
Bloemkleur	Wit
Kelkbladen	4
Kroonbladen	4
Meeldraden	6
Stijlen	1
Stempels	1
Vruchtbeginsel	Bovenstandig
Vrucht	Hauw/doosvrucht
Groeiplaats	Diverse vochtige omgevingen

Foto 1. Bosveldkers

Foto 2. Bosveldkers

Inleiding

In 2024 ben ik onverwachts een staaltje huisvlijt tegengekomen dat m'n aandacht trok omdat daarin de maanden van het jaar centraal staan. Ook in 2025 vraagt elke maand weer mijn/onze 'natuur'aandacht. **Februari** heet hier **Sprokkelmaand**.

Het borduurwerk doet vermoeden dat de naam van het houtsprokkelen komt om de zware winter te kunnen doorstaan. Ik ga vier wegen na om bij **februari** te komen.

1. Voor de 7^e eeuw staan de maandnamen onder *Germaanse* invloed. De

maand heet **sprokkelmaand**. In februari werden in de Germaanse (en ook in de Romeinse tijd) smerige/onzedelijke vruchtbaarheidsfeesten gevierd. De geestelijkheid

keurde die uiteraard af en noemde de maand *spurcalia*, dat weer van *spurus* komt en *onrein/vuil* betekent . Omdat het woord *sprokkelen* al bestond kan *spurcalia* verbasterd zijn naar *sprokkel*maand.

2. In Oudnederlands staat *sporkelen* voor *springen*. Om de vier jaar verspringt het aantal dagen van de maand. Ook komen we **sporcle** tegen als maandnaam voor **februari**. Hier lijkt een metathese(klankverandering/lettergreepverwisseling) te zijn opgetreden.

3. **Februus** is de Etruskische god van de onderwereld/*purificatie*.

4. Komen we bij de Romeinen, dan zien we in deze maand de **februa**, de reiniging/boetedoening. De reiniging van het lichaam werd in verband gebracht met zweten en koorts.

Als plant van de maand kies ik deze keer voor de **Bosveldkers**(foto 1 en 2) die we bij de *Eindejaarsplantenjacht* verrassend in bloei vonden. Al is in de flora aangegeven dat de bloeitijd april-augustus is, wil ik de plant nu al aan u voorstellen.

Naamgeving

Cardamine. In het Grieks kennen we *cardemine*/*cardemon*, waarmee een naar sterkers smakende plant wordt bedoeld(een bittere smaak); nl. de Kardemon uit de gemberfamilie/zingiberaceae. In het Grieks kennen we ook *cardis*(hart) en *damao*(verzachten). Bij hartaandoeningen kon/kan de pijn door deze plant worden verzacht.

Flexuosa. Dit betekent gebogen/gekromd. Kijk naar de vruchten die met hun steeltjes naar boven gebogen staan.

Bosveldkers.

Bos. De plant groeit in een schaduwrijke vochtige omgeving. Het eerste deel van de naam wijst erop dat de plant in de *bosrand* te vinden moet zijn.

Veld. De diverse 'kers'soorten vinden we in het veld.

Kers. De herkomst hiervan blijkt onduidelijk te zijn, in ieder geval heeft het niets te maken met de kers als steenvrucht.

In het Fries, Frans, Duits en Engels noemt men de plant achtereenvolgens: *Bokspinksterblom*, *Cardamine des bois*, *Wald-Schaumkraut* en *Wavy Bitter-cress*.

De plant kent als synoniemen: *Cardamine sylvatica* en *Cardamine hirsuta subsp.sylvatica*

Plaatsing

Heukels** plaatst de plant in de Kruisbloemenfamilie, verder in het geslacht Veldkers en de soort Bosveldkers. Verder worden er in dit geslacht nog zes andere soorten beschreven.

Beschrijving

Levensvorm. De Bosveldkers is een één-, tweejarige of overblijvend kruid en valt bij de indeling van Raunkiaer onder de Thero- of hemikryptofyten****. De plant zal tussen de 5 en 40 cm. groot worden. Door rozetvorming en meer stengeltjes vormt de plant een polletje(foto 4)

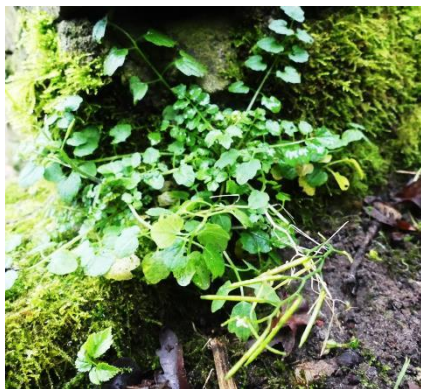

Foto 4. Polletje

Foto 5. Wortelstelsel

Foto 6. Stengel/Bloeiwijze

Wortels. Het wortelstelsel, waarin je hoofdwortel en bijwortels onderscheidt, is niet erg uitgebreid(foto 5).

Stengels. De korte haartjes, die je aan de rechtopstaande en bovenaan bochtige stengels vindt, zijn afstaand. Soms is er maar één stengel per plant(foto 6). Een stengel heeft tussen de vijf en negen bladeren en is gevuld(foto 7*)

Bladeren. Het eerder genoemde rozet is niet altijd aanwezig. De bladeren zijn oneven geveerd waarbij een aantal deelblaadjes (ongeveer) tegenover elkaar kunnen staan(foto 8). De bladrand is grof getand(foto 9*), de bladvorm elliptisch. Ook de stengelbladen staan verspreid en zijn aan de voet behaard. Als je naar de deelblaadjes van de rozet- en stengelbladen kijkt, zie je dat die van de stengelbladen duidelijk smaller zijn.

Foto 7*. Gevulde stengel

Foto 8. Blad

Foto 9*. Grof getand

Foto 10*. Bloem

Foto 11. Vruchten

Foto 12*. Hauw

Bloemen. Aan het einde van de stengel(foto 6) zien we de bloeiwijze die een tros voorstelt. De witte bloempjes hebben vier kelkbladen en vier kroonbladen(foto 10*). Vergelijk je de grootte van die twee, dan zie je dat de kroonbladen van maximaal een halve cm. dubbel zo lang zijn als de smalle/spitse kelkbladen. Er is één stijl met één stempel.

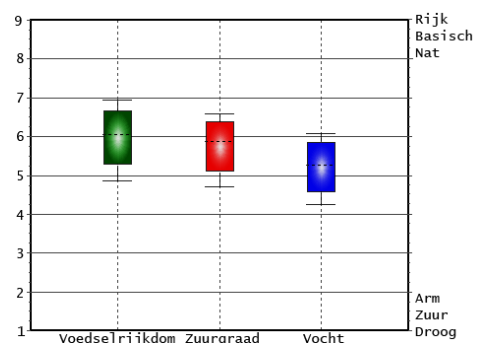
Vruchten. Het bovenstandig vruchtbeginsel ontwikkelt zich tot een hauw die wat van de stengel afstaat. De hauw komt weinig boven de bloeiwijze uit(foto 11). Peuter je de hauw open zoals op foto 12* te zien is, dan komen de zaden –zijn donker als ze rijp zijn- tevoorschijn. De bevruchting kan zowel uit insecten- als zelfbestuiving plaats vinden.

Groeiplaats

Bekijken we de groeiomstandigheden(zie ook afb. 13*), dan zien we dat:

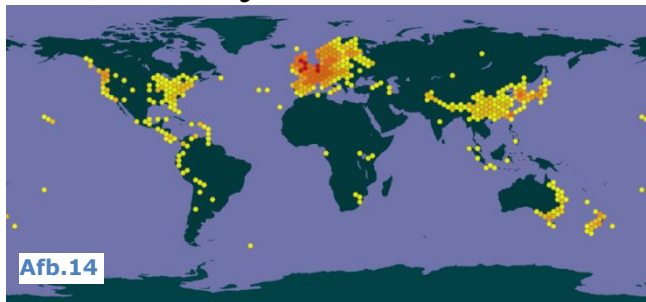
- het substraat matig voedselrijk zal zijn.
- de zuurgraad tussen 5 en 6½ ligt.
- de plant een gemiddeld vochtige omgeving zoekt.
- wat de zon betreft zul je de schaduw op moeten zoeken.
- de Bosveldkers is te vinden in natte loofbossen, greppels en ook in de tuin is het mogelijk de plant tegen te komen.

Opm. op veel plaatsen present, maar niet op zeelei.

Afb.13* Ecologische parameters

Verspreiding

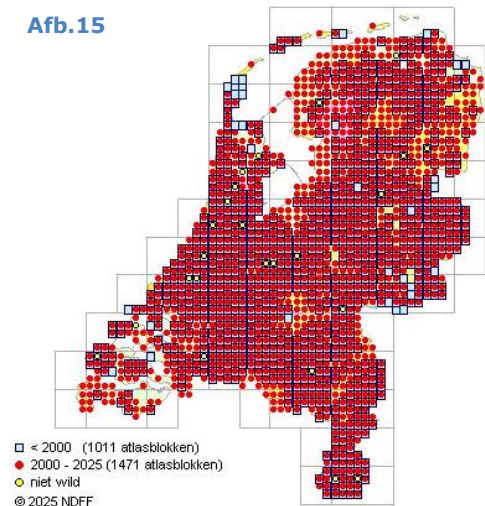

Afb.14

Kaartje 14 laat zien waar de plant wereldwijd groeit.

Zoemen we in op Nederland, dan geeft kaartje 15 van Floron aan waar de plant in Nederland vertegenwoordigd is. De Plant wordt als *algemeen inheems* aangeduid.

Afb.15

□ < 2000 (1011 atlasblokken)
● 2000 - 2025 (1471 atlasblokken)
● niet wild
© 2025 NDFP

Tot slot

CARDAMINE SYLVATICA.

Bosch Veldkers.

Hoogduitsch. Busch Wiesenkresse.

Fransch. Cardamine des forêts. Petit cresson sauvage.

Bloeit van Junij tot in September. ☉.

Het is deze maand toch weer de naam die mijn aandacht trekt. Bekijk nevenstaande 'uitsnijding' uit de *Flora Batava deel 8 uit 1844* en ik hoop dat je het met me eens kunt zijn. Tussen 1844 en 2025 ligt maar liefst 181 jaar. Tussen het genieten van de plantenwereld *toen en nu* hoeft het verschil niet groot te zijn.

Tekst

: Gerard te Dorsthorst

Afb. foto's: Cees van de Wouw(1); GtD(2,4,5,8); Wikipedia(3); Saxifraga(6,11); Flora van Nederland Wilde planten en hun omgeving online(7,9,10,12,13); GBIF(Global Biodiversity Information Facility)(14); FLORON(15).

1. Bosveldkers	Oisterwijk	10 april 2010
2. Bosveldkers	Schijndel	31 december 2024
3. Februarius	Wikipedia – Jacobus Harrewyn	
4. Polletjesvorming	Middelrode	19 januari 2025
5. Wortelstelsel	Middelrode	19 januari 2025
6. Stengel/Bloeiwijze	Saxifraga – Jan van der Straaten	
7*. Gevulde stengel	Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online	
8. Blad	Schijndel	31 december 2024
9*. Grof getand	Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online	
10*. Bloem	Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online	
11. Vruchten	Saxifraga – Rutger Barendse	
12*. Hauw	Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online	
13*. Ecologische parameters	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
14. Verspreiding wereldwijd GBIF		
15. Verspreiding Nederland	FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten	

*<https://www.floravannederland.nl/planten/bosveldkers>

**Heukels' FLORA van Nederland. 24e druk. 2020.

***Deze items eerder als Plant van de Maand in deze serie .

****Therofyt: De plant heeft geen winterknoppen, in deze vorm dus éénjarig.

Hemicryptophyt/Hemicryptofyt/Hemikryptofyt: Overblijvende plant waarvan de overwinteringsknoppen zich onder of iets boven de grond bevinden.

****William Withering(1741-1799) is Brits botanicus en o.a. bekend door de ontdekking van de positieve werking van digoxine uit de Vingerhoedsplant en van de zakmicroscop. Hij wordt wel de Britse Lineus genoemd.

opm. De Plant van de Maand is te vinden op:

<https://www.nmcschijndel.nl> en op: <https://www.natuurgroepgestel.nl>

Afbeelding uit de Flora Batava van de **BOSCH VELDERS.**

